

BEPERKENDE MAATREGELN VAN DE EU TEGEN RUSLAND

DEEL ÉÉN - INTRODUCTIE

Het besluit van de Russische Federatie om de "oblasten" Donetsk en Luhansk te erkennen als van Oekraïne onafhankelijke republieken en de daaropvolgende invasie van Oekraïne door Russische strijdkrachten met de steun van Wit-Rusland, heeft in de westerse landen tot een wijidverbreide afwijzing geleid. Naast de administratieve maatregelen die zijn genomen en de veroordelingen die van vele kanten zijn uitgesproken, hebben niet-gouvernementele instanties zoals de UEFA, de FIFA, de IIHF, de IHF, Euroleague Basketball en vele anderen, afspraken gemaakt om Russische en Wit-Russische entiteiten uit te sluiten van hun respectieve activiteiten.

Vooralsnog blijven de maatregelen van diverse staten en internationale organisaties beperkt tot het opleggen van sancties en beperkingen, voornamelijk van economische aard, die gericht zijn tegen personen en entiteiten die dicht bij Russische en Wit-Russische machtskringen staan. In het geval van de Europese Unie hebben deze maatregelen de vorm aangenomen van een omvangrijk pakket bepalingen die vanaf 23 februari 2022 in het Publicatieblad van de Europese Unie zijn bekendgemaakt, en waarmee de bestaande beperkingen die in 2014 naar aanleiding van de Russische annexatie van de Krim zijn overeengekomen, worden uitgebreid. Er worden ook enkele aanvullende nieuwe maatregelen aangenomen.

De reikwijdte en vooral de concrete effecten van deze maatregelen zijn nog moeilijk in te schatten. De ontwikkelingen zullen bepalen of het tot dusver vastgestelde maatregelenpakket wordt gehandhaafd, dan wel of de communautaire instellingen zullen besluiten het uit te breiden, zoals reeds is aangekondigd. Hieronder zullen wij trachten de belangrijkste kwesties samen te vatten vanuit het oogpunt van hun feitelijke gevolgen voor het functioneren en de activiteiten van de communautaire burgers. Er zal echter voortdurend moeten worden toegezien op updates en eventuele nieuwe maatregelen naarmate deze worden aangenomen.

Gezien de verscheidenheid en de reikwijdte van de door de communautaire autoriteiten opgelegde sancties, is het noodzakelijk deze samenvatting in afzonderlijke delen op te splitsen om het lezen en het begrijpen van de maatregelen te vergemakkelijken. In dit eerste deel komen de algemene aspecten van de opgelegde beperkingen aan bod, zoals het territoriale en persoonlijke toepassingsgebied, de informatie- en aansprakelijkheidsverplichtingen van de geadresseerden en de sanctieregeling in geval van niet-naleving.

Territoriaal toepassingsgebied

In dit deel moet een onderscheid worden gemaakt tussen de grondgebieden waar de maatregelen effect sorteren en de grondgebieden waarnaar sommige van die maatregelen verwijzen. Zoals we in de volgende paragrafen zullen zien, zijn sommige beperkingen gericht tegen goederen die afkomstig zijn uit of bestemd zijn voor bepaalde

gebieden (voornamelijk de gebieden Donetsk en Luhansk), en we zullen deze situaties van geval tot geval analyseren.

De communautaire organen kunnen geen maatregelen nemen die, althans rechtstreeks, gevolgen hebben buiten het grondgebied van hun lidstaten, aangezien zij daartoe niet bevoegd zijn. Niettemin is het toepassingsgebied zo ruim mogelijk gehouden. In het algemeen worden de door de communautaire organen genomen, beperkende maatregelen toegepast

- a. op het grondgebied van de EU (met inbegrip van haar luchtruim),
- b. aan boord van ieder vliegtuig of vaartuig dat onder de rechtsbevoegdheid van een lidstaat valt,
- c. op eenieder die, binnen of buiten het grondgebied van de EU, onderdaan is van een lidstaat,
- d. op elke rechtspersoon, entiteit of lichaam, binnen of buiten het grondgebied van de EU, die volgens het recht van een lidstaat geregistreerd of opgericht is, en
- e. op rechtspersonen, entiteiten of lichamen ten aanzien van alle, geheel of gedeeltelijk, binnen de EU verrichte zakelijke transacties.

Zoals hieruit blijkt, vallen alle financiële instellingen, bedrijven en personen die communautaire burgers zijn, de nationaliteit van een lidstaat hebben of gewoon zaken doen op het grondgebied van de EU, onder de hieronder uiteengezette regels. Dit betekent dat zij in geval van overtreding van de opgelegde beperkende maatregelen, sancties opgelegd kunnen krijgen.

Persoonlijk toepassingsgebied

De verschillende genomen maatregelen zijn in het algemeen gericht tegen personen en entiteiten die uitdrukkelijk worden genoemd in de bijlagen bij de communautaire besluiten en verordeningen (in deze nota "*zwarte lijsten*" genoemd). Het gaat in hoofdzaak om de volgende categorieën van personen:

- a. natuurlijke personen die verantwoordelijk zijn voor acties of beleidsmaatregelen die de territoriale integriteit, de soevereiniteit en de onafhankelijkheid van Oekraïne, of de stabiliteit of de veiligheid in Oekraïne ondermijnen of bedreigen, of die dergelijke acties of beleidsmaatregelen actief ondersteunen of uitvoeren, of die het werk van internationale organisaties in Oekraïne belemmeren,
- b. rechtspersonen, entiteiten of lichamen die materiële of financiële steun verlenen aan acties die de territoriale integriteit, de soevereiniteit en de onafhankelijkheid van Oekraïne ondermijnen of bedreigen,
- c. rechtspersonen, entiteiten of lichamen op de Krim of in Sevastopol waarvan de eigendom in strijd met de Oekraïense wet is overgedragen, of rechtspersonen, entiteiten of lichamen die van een dergelijke overdracht van eigendom hebben geprofiteerd,
- d. natuurlijke personen of rechtspersonen, entiteiten of lichamen die Russische politici die verantwoordelijk zijn voor de annexatie van de Krim of de

- destabilisatie van Oost-Oekraïne actief steunen, materieel of financieel, of er profijt van trekken, en
- e. natuurlijke personen of rechtspersonen, entiteiten of lichamen die transacties verrichten met separatistische groeperingen in de Donbass-regio.

Bij Besluit (GBVB) 2022/265 van de Raad, Verordening (EU) 2022/259 van de Raad en Uitvoeringsverordening (EU) 2022/260 van de Raad, alle van 23 februari, zijn 22 personen en 4 entiteiten (Internet Research Agency, Rossiya Bank, Promsvyazbank, VEB.RF) toegevoegd aan de oorspronkelijke zwarte lijst van personen, entiteiten en lichamen die onderworpen zijn aan beperkende maatregelen die in 2014 is opgesteld.

Op dezelfde datum, 23 februari 2022, worden bij Besluit (GBVB) 2022/267 van de Raad en Uitvoeringsverordening (EU) 2022/261 van de Raad, de 336 leden van de Russische Staatsdoema toegevoegd aan de lijst van personen, entiteiten en lichamen die onderworpen zijn aan beperkende maatregelen, omdat zij hebben gestemd voor de erkenning van de gebieden van Oost-Oekraïne (Donetsk en Luhansk) als onafhankelijke staten.

Vervolgens werden op 28 februari nog eens 26 personen en de gasverzekeringsmaatschappij SOGAZ toegevoegd bij Besluit (GBVB) 2022/337 van de Raad en Uitvoeringsverordening (EU) 2022/336 van de Raad.

Rapportageverplichting

De communautaire verordening legt de geadresseerden ervan de verplichting op samen te werken en informatie te verstrekken aan de autoriteiten, zodat deze toezicht kunnen houden op de uitvoering van de maatregelen. Onverminderd de toepasselijke voorschriften inzake openbaarmaking, vertrouwelijkheid en beroepsgeheim zijn natuurlijke of rechtspersonen, entiteiten of lichamen die de beperkingen moeten naleven, in het bijzonder verplicht informatie, zoals informatie over rekeningen en bevroren bedragen, te verstrekken aan de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waar zij hun woonplaats hebben of gevestigd zijn. Zij dienen deze informatie ook aan de Europese Commissie te doen toekomen en met de bevoegde autoriteiten samen te werken bij de verificatie van deze informatie.

Verantwoordelijkheid van de communautaire marktdeelnemers

In het algemeen verbiedt de communautaire wetgeving inzake sancties de door haar gebonden personen om zich bewust en opzettelijk in te laten met handelingen die ertoe strekken of tot gevolg hebben dat beperkende maatregelen worden omzeild.

In het besef dat het hier om een complex geheel van voorschriften gaat, heeft de communautaire wetgever bepaald dat de marktdeelnemers worden vrijgesteld van aansprakelijkheid in geval van onjuiste toepassing van de beperkingen.

In het bijzonder geeft de bevroering van tegoeden en economische middelen of de weigering om tegoeden of economische middelen beschikbaar te stellen, die te goeder

trouw plaatsvindt in het vertrouwen dat die maatregel in overeenstemming is met het communautaire recht, geen aanleiding tot aansprakelijkheid van de natuurlijke persoon of rechtspersoon, de entiteit of het lichaam die/dat deze maatregel toepast, of van directeuren of werknemers daarvan, tenzij het bewijs wordt geleverd dat de tegoeden en economische middelen als gevolg van nalatigheid zijn bevroren of ingehouden.

Anderzijds zullen handelingen van dergelijke personen en entiteiten geen aanleiding geven tot aansprakelijkheid van hun kant indien zij niet wisten en geen redelijke gronden hadden om te vermoeden dat hun handelingen inbreuk zouden maken op de in de sanctiewetgeving vastgestelde maatregelen.

Op die manier worden de marktdeelnemers beschermd tegen eventuele aanspraken van de betrokken personen. Logischerwijze moet de potentiële aansprakelijkheid in elk afzonderlijk geval worden beoordeeld, aangezien de mate van zorgvuldigheid die van elke marktdeelnemer wordt vereist, afhangt van diens aard (er kan bijvoorbeeld worden aangevoerd dat de zorgvuldigheid en kennis die van een financiële instelling worden vereist, groter zijn dan die van een kleine of middelgrote onderneming die slechts incidenteel met Rusland te maken heeft).

Verbod om aan vorderingen te voldoen

Zoals men zich kan voorstellen, zullen degenen die door de sancties worden getroffen, het er waarschijnlijk absoluut mee oneens zijn. De situatie kan zich voordoen dat marktdeelnemers, door te trachten de door de communautaire wetgever voorziene beperkingen na te leven, hun contractuele verplichtingen jegens de door de sancties getroffen personen niet nakomen. Dit kan aanleiding geven tot geschillen waarbij de betrokken personen vergoeding van de door hen geleden schade vorderen, welke geschillen aanhangig kunnen worden gemaakt bij rechtbanken buiten de EU.

Om de nadelige gevolgen te voorkomen die dit soort geschillen voor de communautaire marktdeelnemers kunnen hebben, bepaalt de geldende wetgeving dat zij geen gevolg mogen geven aan vorderingen betreffende een contract of een transactie waarvan de uitvoering, al dan niet rechtstreeks, geheel of gedeeltelijk wordt geraakt door de sanctiemaatregelen van de communautaire wetgever en die zijn ingediend door personen die op een zwarte lijst staan. Dit omvat met name vorderingen tot schadeloosstelling en dergelijke, zoals vorderingen tot schadevergoeding of tot zekerheidstelling, in het bijzonder vorderingen tot verlenging of uitbetaling van een waarborgsom, een financiële garantie of een schadeloosstelling, met name van financiële aard, ongeacht de vorm die zij aannemen.

Sanctieregeling

Tenslotte zij erop gewezen dat de communautaire wetgeving bepaalt dat het aan de lidstaten is om het stelsel van sancties dat van toepassing is op eventuele inbreuken op beperkende maatregelen te regelen.

In Spanje is deze regeling verspreid over verschillende verordeningen, zoals wet 10/2010 inzake de voorkoming van het witwassen van geld, organieke wet 12/1995 inzake de bestrijding van smokkeloperaties en wet 21/2003 inzake de beveiliging van de luchtvaart. Er zij op gewezen dat de sancties waarin deze regels voorzien, aanzienlijk kunnen zijn en dat in het geval van ondernemingen zelfs is voorzien in de mogelijke persoonlijke aansprakelijkheid van hun directeuren en managers. Het is derhalve ten zeerste aan te bevelen de gevolgen van transacties die geacht kunnen worden binnen de door de communautaire wetgever vastgestelde beperkingen te vallen, grondig te analyseren.

Te verwachten hoofdstukken

In de volgende hoofdstukken zullen wij sancties bespreken die zijn opgelegd in verband met de bevrozing van tegoeden van personen die op de zwarte lijsten zijn opgenomen, beperkingen op financiële instrumenten en transacties, een verbod op de verkoop van wapens en goederen voor tweërlei gebruik, beperkingen op de verkoop van olie-exploratieproducten en andere goederen, een verbod op de aankoop van onroerend goed, de sluiting van het Russische luchtruim, beperkingen op het verlenen van toeristische diensten, enz.

Sergi Giménez

Partner Augusta Abogados

Binnen het internationale samenwerkingsverband **IUROPE** werkt **Van Iersel Luchtman Advocaten** samen met professionele partners binnen, maar ook buiten Europa. Onze vaste partners zijn de gerenommeerde advocatenkantoren **Monard Law** in België, **CBH** in Duitsland, **Kalliopé** in Frankrijk, **Franco Baudino e Associati** in Italië, **Augusta Abogados** in Spanje, **BSJP** in Polen en **APTS** in Portugal. Via IUROPE leveren wij onze cliënten ook buiten Nederland hoogstaande juridische diensten en waarborgen wij hun belangen in het buitenland.